

Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова науково-методичної
ради НУВГП
e-підпис Валерій Сорока
07.11.2022

06-10-91S

СИЛАБУС

освітньої компоненти

SYLLABUS

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА	UKRAINIAN STATEHOOD AND CULTURE	
Шифр за ОП	зпз	Code in Educational Program
Освітній рівень: бакалаврський (перший)	Educational level: Bachelor's (first)	
Галузь знань Соціальні і поведінкові науки	05	Field of knowledge: Social and behavioral sciences
Спеціальність Економіка	051	Field of study: Economics
Освітня програма Управління персоналом і економіка праці	Educational Program Human resources management and labor economics	

Силабус навчальної дисципліни «Українська державність і культура» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Управління персоналом і економіка праці» ОПП, 051. Спеціальність «Економіка». Рівне. НУВГП. 2022. 14 с.

ОПП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/20893>

Розробники силабусу:

Клинова-Дацюк Галина Дмитрівна, *кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та українознавства.*

Міщук Інна Володимирівна, *кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.*

Силабус схвалений на засіданні кафедри

Протокол № 01 від “07” вересня 2022 року

Завідувач кафедри **е-підпис** Малевич Леся Дмитрівна, *кандидат філологічних наук, доцент.*

Керівник освітньої програми **е-підпис** Юрчик Галина Миколаївна, *кандидат економічних наук, доцент.*

Схвалено науково-методичною радою з якості Навчально-наукового інституту економіки та менеджменту

Протокол № 2 від 31 жовтня 2022 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІЕМ **е-підпис** Ковшун Наталія Едуардівна, *доктор економічних наук, професор.*

,

СЗ №- 4826 в ЕДО

© Клинова-Дацюк Г.Д., 2022

© Міщук І.В. 2022

© НУВГП, 2022

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	<i>бакалавр</i>
Освітня програма	<i>Управління персоналом і економіка праці</i>
Спеціальність	<i>051 Економіка</i>
Рік навчання, семестр	<i>1</i>
Кількість кредитів	<i>4</i>
Лекції:	<i>34 години</i>
Лабораторні заняття:	<i>28 годин</i>
Самостійна робота:	<i>58 годин</i>
Курсова робота:	<i>ні</i>
Форма навчання	<i>денна /заочна</i>
Форма підсумкового контролю	<i>залік</i>
Мова викладання	<i>українська</i>
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА	
Лектор	 <p><i>Клинова-Дацюк Галина Дмитрівна,</i> кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та українознавства</p>
Вікіситет	https://cutt.ly/kgqniZE
ORCID	https://orcid.org/0000-0002-7144-3074
Як комунікувати	h.d.klynova-datsiuk@nuwm.edu.ua тел. 097-38-38-939 Актуальні оголошення на сторінці дисципліни в системі MOODLE
ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ	
Анотація навчальної дисципліни, в т.ч. мета та цілі	
<p><i>В умовах війни Росії проти України вивчення навчальної дисципліни «Українська державність і культура» є надзвичайно важливим і вкрай необхідним засобом захисту державних інтересів у духовній сфері та</i></p>	

засобом впливу на національну свідомість студентської молоді. Дисципліна розглядає низку актуальних для сьогодення питань: традиції державотворчих процесів на українських землях, становлення української нації, формування самобутньої і неповторної національної культури, роль і місце української держави й культури в європейському полікультурному просторі тощо.

Державність також аналізуватиметься як комплекс інститутів економіки, політики, культури, які діють на території, населеній національним колективом, які зв'язують його в компактну цілість та забезпечують його розвиток у сучасному і майбутньому. Навчальна дисципліна "Українська державність та культура" складається з III модулів: I «Традиції державотворення в Україні: історія та сучасність», II «Українська державність та культура у європейському полікультурному просторі», III «Основи державності та права».

Основна мета викладання дисципліни «Українська державність і культура» полягає в глибокому аналізі традицій українського державотворення, показі самобутності українського народу, його історії та культури; формуванні у студентів бачення державотворчих процесів в Україні та сприйняття її культури, як невід'ємної складової світового історичного процесу та світової культурної спадщини, а також в отриманні глибоких і міцних знань в сфері державно-правових явищ.

Основні цілі:

- проаналізувати традицію державності на території України;
- визначити роль і місце України глобалізаційних та євроінтеграційних процесах;
- розкрити умови формування та розвитку української культури, як самобутньої культури українців;
- показати розвиток української культури, як частини всесвітнього історичного та культурного процесу;
- розвивати навички дослідницької роботи з джерелами та об'єктивного аналізу історичних фактів;
- виховувати патріотичні почуття та шанобливе ставлення до історичного минуло українського народу, постатей та діячів

культури.

- з'ясувати основні свої права та обов'язки як члена суспільства;
- ознайомити з цінностями вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; принципів європейської демократії та поваги до прав громадян, враховувати їх при прийнятті рішень;
- дати знання про можливі способи захисту прав та інтересів громадян у різних правових ситуаціях;
- вміти використовувати на практиці основні положення законодавства як національного так і міжнародного.

Посилання на розміщення навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4326>

Компетентності

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН-2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

ПРН-9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН-15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН-21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем

різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

Структура навчальної дисципліни

Модуль I. Традиції державотворення в Україні: історія та сучасність

Тема 1. Державотворчі процеси у давню та середньовічну добу.

Київська Русь. Галицько-Волинське князівство

Зародження державницьких традицій на українських землях. Виникнення та становлення Русі-України. Формування та суспільно-політичний розвиток Київської Русі. Утворення Галицько-Волинського князівства та особливості його розвитку. Русь-Україна, Галицько-Волинське князівство в системі відносин середньовічних держав Центрально-Східної Європи.

Тема 2. Козацько-гетьманська державність у XVII-XVIII ст.

Відродження української державності у середині XVII ст. Державно-політичний розвиток Гетьманщини у II половині XVII – XVIII ст. Запорізька Січ та її політичний устрій. Гетьманщина в системі міжнародних відносин. Обмеження автономії та ліквідація козацько-гетьманської державності.

Тема 3. Боротьба за українську державність у 1917-1921 рр.

Активізація українських національно-державотворчих тенденцій у контексті розвитку загальноросійських демократичних процесів. Українська Народна Республіка часів Центральної Ради. Універсали Центральної Ради. Гетьманський переворот. Українська держава гетьмана Павла Скоропадського: внутрішня та зовнішня політика, причини падіння. Утворення Західноукраїнської народної республіки та її державне будівництво. УНР періоду Директорії. Акт Злуки 22.01.1919 р. Проголошення більшовицької УСРР. Боротьба за владу в Україні у 1919-1920 рр. Причини поразки української національної революції 1917-1921 рр.

Тема 4. Радянська модель української державності та її трансформації у 1921-1991 рр.

Форма і суть української радянської державності. Національна радянська державність як політичний феномен. Утворення Союзу РСР. Національне відродження 1920-х рр. «Розстріляне відродження» 1930-х рр. Західноукраїнські землі в складі Польщі, Чехословаччині та Румунії у міжвоєнний період. Карпатська Україна. Друга світова війна та її вплив на розвиток державницьких ідей в українському суспільстві. Особливості суспільно-політичного розвитку УСРР у 2-й половині 1940-х - 1980-х роках. Колапс СРСР. Створення нової політичної ситуації в Україні на межі 1980-х – 1990-х рр. Проголошення незалежності України.

Тема 5. Україна - суверенна держава. Глобалізаційні та євроінтеграційні процеси.

Державне будівництво в Україні. Л. Кравчук. Конституційний процес. Л. Кучма. Політична криза в Україні 2000-2002 рр. Президентські вибори 2004 р. «Помаранчева революція». Президентство В. Ющенко (2005-2010 рр.) та В. Януковича (2010-2014 рр.). Революція гідності. Повалення режиму Януковича. Окупація та анексія Криму РФ.

Президентські вибори 2014. Президентство П. Порошенка (2014-2019 рр). Російсько-українська війна. Прихід до влади В. Зеленського.

Україна в глобалізаційних та євроінтеграційних процесах. Співпраця з ЄС та НАТО.

Модуль II. Українська державність та культура у європейському полікультурному просторі

Тема 6. Давня і середньовічна культура

Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Християнство як чинник нових культурних процесів. Писемність. Освіта і наука. Літописання. Література. Право та законодавство. Архітектура. Культові споруди. Монументальний живопис. Мистецтво мозаїки. Фрески. Іконопис. Книжкова мініатюра. Художнє ремесло. Музична культура.

Тема 7. Доба ренесансу та бароко

Українська культура доби Ренесансу. Відродження та поширення гуманістичних ідей у духовній культурі. В-К. Острозький і його роль у відродженні української культури. Розвиток освіти і науки. Острог – культурно-освітній центр. Архітектура Ренесансу.

Українська культура у II половині XVII – XVIII ст. Освіта, наука, книгодрукування. Література, музична культура, усна народна творчість. Внесок українців у розбудову Російської імперії. Визначні архітектурні пам'ятки доби козацького бароко, рококо. Живопис. Школи іконопису і гравюри. Мистецтво портрета

Тема 8. Національно-культурне відродження наприкінці XVIII - на початку XX ст.

Особливості розвитку української культури в складі Російської та Австро-Угорської імперій. Періоди культурно-національного відродження. Освіта. Наука. Інтелектуальний і культурний рух 1850 – 1870-х рр. Література. Музика. Театральне мистецтво.

Архітектура класицизму та ампіру. Палацово-паркова архітектура. Еклектизм. Оперні театри в Києві, Одесі, Львові. Українські благодійники та меценати.

Архітектура модерну. Живопис.

Тема 9. Національна культура у XX-XXI ст.: здобутки, втрати, перспективи

Особливості розвитку культури. Здобутки і втрати в українській культурі радянської доби. Тенденції розвитку архітектури та образотворчого мистецтва. Культурне та духовне життя

наприкінці ХХ ст. – початку ХХІ ст. Церква в Україні. Проблема підняття престижу української культури, входження її у світовий культурний простір, розширення й інтенсифікації міжнародних культурних зв'язків.

Тема 10. Українська діаспора та її внесок у розвиток державності та культури

Поняття «українська діаспора» та хвилі еміграції. Культурна праця української діаспори у Західній та Центрально-Східній Європі. Культурне життя української діаспори у Америці та Австралії. Культура східної діаспори. Внесок української діаспори в становлення незалежної України.

Модуль III. Основи державності та права

Тема 11. Основи держави і права (4 год.)

Поняття та ознаки держави. Поняття та елементи держави (форма державного правління, устрою, режиму). Характеристика гілок влади: законодавча, виконавча, судова. Поняття права та його ознаки. Джерела права. Поняття правовідносин: структура, види. Поняття, ознаки та характеристика правомірної поведінки. Юридична відповідальність та її види.

Тема 12. Права та обов'язки людини та громадянина

Характеристика поняття прав людини. Поняття правоздатності. Поняття дієздатності. Конституційні права та обов'язки громадян. Соціальні права. Культурні права. Економічні права. Політичні права. Право на захист. Право на звернення.

Тема 13. Громадянське суспільство та інститут громадянства

Громадянське суспільство та його ознаки. Основні завдання, яке виконує громадянське суспільство та його базові інститути. Організації громадянського суспільства у виборчих процесах. Місцева демократія: стан правової інституалізації та ефективність її механізмів. Форми громадської участі в ОТГ: успіхи та проблемні аспекти. Громадський контроль.

Тема 14. Захист прав і свобод людини в сучасному суспільстві

Судовий механізм захисту прав та свобод людини і громадянина. Позасудовий механізм захисту прав та свобод людини і громадянина. Альтернативні процедури захисту прав людини.

Тема 15. Роль та значення міжнародних Нормативно-правових актів (4 год.)

Класифікація прав людини. Універсальність прав людини. Покоління прав людини. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: загальна характеристика. Європейський суд з прав людини. Застосування практики ЄСПЛ у національній судовій практиці

Тематика семінарських занять:

Семінарське заняття 1.

Стародавні держави в Україні. Київська Русь. Галицько-Волинське князівство.

Семінарське заняття 2.

Козацько-гетьманська держава у XVII-XVIII ст.

Семінарське заняття 3.

Боротьба за українську державність у 1917-1921 рр.

Семінарське заняття 4.

Радянська модель української державності та національно-визвольний рух у 1921-1991 рр.

Семінарське заняття 5.

Україна - суверенна держава. Глобалізаційні та євроінтеграційні процеси.

Семінарське заняття 6.

Формування культурної багатоманітності України: у стародавніх і середніх віках.

Семінарське заняття 7.

Культура України доби ренесансу та бароко.

Семінарське заняття 8.

Національно-культурні процеси у XIX - на початку XX ст. Становлення модерної нації.

Семінарське заняття 9.

Українська культура у новітню добу світових війн та революцій (перша половина XX ст.).

Семінарське заняття 10.

Здобутки і втрати національної культури у 2-й половині XX - на початку XXI ст.

Семінарське заняття 11.

Українська діаспора та її внесок у розвиток національної державності і культури.

Семінарське заняття 12.

Основи держави і права.

Семінарське заняття 13.

Права та обов'язки людини та громадянина. Захист прав і свобод людини в сучасному суспільстві.

Семінарське заняття 14.

Громадянське суспільство та інститут громадянства. Роль та значення міжнародних нормативно-правових актів.

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Взаємодія з людьми, загальнокультурна грамотність, здатність до навчання, здатність логічно обґрунтовувати позицію, навички усного та письмового спілкування, уміння слухати і запитувати, формування власної думки та ін.

Форми та методи навчання

Методи навчання: демонстрація, навчальна дискусія, дебати, співбесіди; прес-конференції; круглі столи; технології викладання: аналіз проблемних питань, обговорення, презентації, міні-лекції та інші.

Порядок та критерії оцінювання

На семінарських заняттях контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в усній формі. За роботу на семінарському занятті, зокрема виступ (ґрунтовна доповідь) та участь у дискусії з проблемних питань (аргументовано висловлена власна позиція) можна отримати максимальну - 4 бали

Контроль самостійної роботи проводиться за допомогою перевірки та захисту реферату або есе за обраною темою. Загальний обсяг 8-10 сторінок. Робота може бути рукописною або друкованою і виконується українською мовою. Захист відбувається у терміни, спільно обумовлені студентом і викладачем.

Засвоєння матеріалу 2 змістових модулів перевіряється письмово, розв'язанням тестових завдань. Модульний контроль знань проводиться в системі Moodle. Максимальний бал за

написання модульних контролів: МК1 (20 балів) та МК2 (20 балів).
Всього – 40 б.

Якщо здобувач успішно написав 2 модульні контролі і має високий бал за поточне оцінювання, то він отримує залік автоматично. У разі не написання модульних контролів або ж отримання низьких балів за них, то здобувач складає письмовий іспит у тестовій формі через ННЦНО НУВГП. У таких випадках результати модулів скасовуються.

Модульний та підсумковий контроль знань проводиться в системі Moodle. Бали за перший рівень – 12, другий – 6, третій – 2.

Всього 20 балів.

З навчальної дисципліни також передбачено отримання додаткових балів:

1. Участь з доповіддю за тематикою навчальної дисципліни на конференції – до 10 балів.
2. Написання статті в збірник наукових праць – до 10 балів.
3. Участь у I етапі Всеукраїнської олімпіади з історії України – до 5 балів.

Загальна оцінка з навчальної дисципліни розраховується як арифметична сума набраних балів (не більше 100 балів) за всі види навчальних та додаткових завдань.

Поєднання навчання та досліджень

Студенти мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру, а також можуть бути долучені до написання та опублікування наукових статей з тематики курсу.

Інформаційні ресурси

Базова література

1. Борисова О., Климов А. Історія української державності у 2 томах. Київ, 2018. 464 с.
2. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Харків, 2011. 584 с.
3. Історія України: суспільство, культура, державність Навчальний

- посібник / П. Вербицька, Я. Лисейко, І. Хома, В. Банах, Р. Кузьмин. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 268 с.
4. Історія української культури: навч. посібник / за ред. В.М. Грома. Рівне, 2012. 288 с.
  5. Правова доктрина України у 5 т. Т. 1. Загальнотеоретична та історична юриспруденція / заг. ред. О. В. Петришина. Харків, 2018. 976 с.

Допоміжна

6. Бойко О.Д. Історія України. 7-е видання. Київ, 2018, 720 с.
7. Історія та культура України: навч. посібник. Харків, 2017, 108 с.
8. Історія державності та культури України / Р. Зінкевич, О. Ратушна, А. Нагірняк. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 240 с.
9. Горник В., Кравченко С. Взаємодія держави та громадянського суспільства у запобіганні корупції як чинник національної безпеки. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Державне управління. 2018. Т. 29(68), № 3. С. 123-130. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sntvupa_2018_29_3_25
10. Грицак Я. Нарис історії України. Київ, 2019.
11. Гуржій О., Чухліб Т. Гетьманська Україна. Т. 8. Київ, 1999.
12. Клинова-Дацюк Г.Д. Україна та інтеграційні процеси в сучасній Європі. Рівне, 2012. 190 с.
13. Котляр М. Галицько–Волинська Русь. Т. 5. Київ, 1998.
14. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
15. Рубльов О С., Рєєнт О. П. Українські визвольні змагання 1917-1921 рр. Т.10. Київ, 1999.
16. Сироїд Т. Л. Міжнародний захист прав людини : навч. посіб. Харків, 2019, 310 с.
17. Степовик Д. Історія української ікони Х – ХХ ст. Київ, 2008.
18. Темченко В.І. Верховенство права у практиці Євросуду та Конституційного суду України. *Наукові записки НаУКМА*. 2007. Т. 64: Юридичні науки. С. 15–20.
19. Україна: політична історія. ХХ – початок ХХІ ст. / Редрада: В. Литвин та ін. Київ, 2007.
20. Яковенко Н. Нарис історії України. Київ, 2005.

Дедлайни та перескладання

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП»,

<http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>. Згідно цього документу і реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі. Перездача модульних контролів здійснюється згідно <http://nuwm.edu.ua/struktorni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezalezhnogo-otsiniuvannia-znan/dokumenti>. Оголошення стосовно дедлайнів здачі та передачі оприлюднюються на сторінці MOODLE <https://exam.nuwm.edu.ua/>

Неформальна та інформальна освіта

Студенти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного Положення про неформальну освіту. <http://ep3.nuwm.edu.ua/18660/>.

Також здобувачі вищої освіти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опановувати матеріал для перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни/освітньої програми та перевірялись в підсумковому оцінюванні.

Правила академічної доброчесності

Усі здобувачі виконані навчальні завдання самостійно перевіряють на виявлення текстових запозичень через університетську платформу MOODLE <http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Unplag>.

В аудиторії здобувачі не допускаються до списування та обману – за порушення принципів академічної доброчесності викладач може накладати санкції: зниження балів, повернення роботи на доопрацювання, не допущення до захисту роботи та ін.

Вимоги до відвідування

Студенту не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. Якщо є довідка про хворобу чи іншу поважну причину то студенту не потрібно відпрацьовувати пропущене заняття.

При об'єктивних причинах пропуску занять, студенти можуть самостійно вивчити пропущений матеріал на платформі MOODLE <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=341>

Здобувачі без обмежень можуть на заняттях використовувати мобільні телефони та ноутбуки.

Оновлення

За ініціативою викладача зміст даного курсу планується оновлювати щорічно, враховуючи найновіші наукові дослідження з проблем української державності та культури.

Академічна мобільність. Інтернаціоналізація

В НУВГП розроблені процедури для реалізації права здобувачам на академічну мобільність:

- Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу Національного університету водного господарства та природокористування
<http://ep3.nuwm.edu.ua/4398/>
- Порядок перезарахування результатів навчання за програмами академічної мобільності в Національному університеті водного господарства та природокористування
<http://ep3.nuwm.edu.ua/19458/>.
- Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 року № 579
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#n8>.

Здобувачі освіти мають доступ до таких міжнародних інформаційних ресурсів:

<https://www.ufu-muenchen.de/uk>

<https://www.fas.harvard.edu/pages/degree-programs-courses>